

Dreviny vybraných parkov v Nových Zámkoch

P. Kucman, B. Lehotská: Wood Species in Selected Parks in Nové Zámky. Život. Prostr., Vol. 44, No. 4, p. 209 – 210, 2010.

This article deals with the wood species found in A. Bernolák's Park and in the park in the Square of Liberty in Nové Zámky. In these observed areas first I mapped all the wood species and then I used the obtained data. I searched for the social values of particular woody plants, evaluated and compared the observed parks. In A. Bernolák's Park 41 % of the trees found are native and 27 % are transplantid trees, 14 % of shrubs are native, 16 % are transplanted and only 2 % are native bush-ropes. In the park in the Square of Liberty I also evaluated the origin of wood plants, 50 % of the trees are native and 36 % of them are transplantid. Even the presence of the native shrubs was not found out, 14 % of the shrubs belonged to the transplanted shrubs.

Pre mnohých ľudí v mestách je parková vegetácia jedinou „prírodou“, ktorú môžu v rámci svojho upoňáňaného života vnímať. Človek by mal poznať aspoň najbežnejšie dreviny vo svojom okolí, aby si mohol dostatočne uvedomiť ich krásu, hodnotu i potrebu ochrany. V dôsledku urbanizačných zásahov sa neraz vyrúbu cenné stromy, dokonca zničia celé parky. Na náhradu týchto drevín sa zväčša zabúda a nové sa vysádzajú v menšej miere ako v minulosti. A ak sa predsa výsadba zrealizuje, často na nej zanechá stopy vandalizmus. Človek dokáže veľmi rýchlo zničiť to, čo potrebuje celé roky až desaťročia na „znovuzrodenie“.

V rámci diplomovej práce (Kucman, 2007) sa riešilo drevinové zloženie dvoch najväčších parkov v Nových Zámkoch. Mapovanie drevín sa uskutočnilo v r. 2006 a naň nadviazali výstupy pre pedagogickú prax – žiakov gymnázií a stredných odborných škôl so zameraním na biológiu (viac informácií www.infovek.sk).

Mapovanie drevín

Mapovania druhov drevín pozostávalo zo súpisu stromov a krov, zberu, identifikácie a triedenia vzoriek, a napokon zisťovania spoločenskej hodnoty drevín. Inventarizácia drevín v záujmovom území, t. j. v parku A. Bernoláka a v parku na Nám. slobody sa uskutočnila 10. – 21. júla 2006. Identifikované dreviny boli rozdelené do 5 skupín: pôvodné stromy, introdukované stromy, pôvodné kry, introdukované kry a pôvodné

liany. Spoločenská hodnota jednotlivých drevín sa stanovovala podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z., príloh č. 33 a 35, pričom bolo treba zohľadniť pôvod dreviny (pôvodná, introdukovaná), obvod kmeňa pri stromoch, výšku a plošný priemet pri kroch, vek (dlhoveké, strednoveké a krátkoveké) a prírážkový index. Obvod kmeňa stromov sa meral vo výške 130 cm nad zemou. Liany boli identifikované iba v parku A. Bernoláka. Dôležitým údajom pri stanovovaní spoločenskej hodnoty drevín bol stupeň ich poškodenia. Vzorky predstavovali plody a listy s konármi, prípadne len listy a plody. Na základe nich sa identifikovali druhy drevín v záujmovom území.

História a súčasnosť vybraných parkov Nových Zámkov

Bernolákovo námestie, ktoré je súčasťou obrovského parku, vybudovali približne v polovici 20. storočia. V minulosti tu bola tržnica a najstarší mestský cintorín, ktorý bol v r. 1872 zrušený (Szénássy, 1997). V parku A. Bernoláka je kaplnka Najsvätejšej Trojice z r. 1722, v ktorej odpočívajú 3 významné novozámocké osobnosti: prvý kodifikátor spisovnej slovenčiny a miestny kňaz Anton Bernolák, farár Štefan Lauro a Michal Flenger, zakladateľ dievčenského školského ústavu. Na Bernolákovom námestí v r. 1948 vysadili 2 858 stromov a krov, v r. 1960 pribudlo 2 238 stromov a 951 krov (Kočíš, 1967). Pri najrozsiahlejšej skrášľovacej

Tab. 1. Prehľad drevín v dvoch parkoch v Nových Zámkoch

Dreviny	Park A. Bernoláka			Park na Nám. slobody		
	počet druhov	počet exemplárov	spoločenská hodnota [€]	počet druhov	počet exemplárov	spoločenská hodnota [€]
Pôvodné stromy	18	196	202 121,65	7	35	44 099,11
Introdukované stromy	12	164	166 508,74	5	25	45 725,62
Pôvodné kry	6	14	234,22	-	-	-
Introdukované kry	7	104	1 087,44	2	2	20,92
Pôvodné liany	1	1	4,18	-	-	-
Spolu	44	479	369 956,23	14	62	89 845,65

akcii v r. 1964 vysadili v parku 4 370 stromov, 39 440 kríkových ruží a 120 600 rôznych kvetov. V rámci toho urobili aj sadovú úpravu Bernolákovho námestia, kde sa už od r. 1949 nekonali trhy.

Socha Antona Bernoláka, ktorá bola súčasťou parku, je od novembra 2005 umiestnená na Hlavnom námestí (Strba, 2006). Park má v súčasnosti rozlohu 24 353 m² a využíva sa hlavne na oddych a rekreáciu, sú tam detské ihriská a pod.

V parku na Nám. slobody, ktorý má rozlohu 4 334 m² sa nachádza kaplnka Panny Márie z polovice 18. storočia (Strba, 2006). Aj pri tejto kaplnke bol kedysi cintorín, zrušený v r. 1866. Park slúži dnes na rekreačné a oddychové účely a nachádzajú sa v ňom prvky podporujúce aktivitu detí.

Výsledky mapovania drevín v parkoch

V oboch parkoch sa vyskytuje dovedna 541 exemplárov viac ako 50 druhov drevín (tab. 1). V parku A. Bernoláka sa zistilo 44 druhov drevín, zastúpenie pôvodných a introdukovaných je nasledujúce: pôvodné stromy (41%), introdukované stromy (27%), pôvodné kry (14%), introdukované kry (16%) a pôvodné liany (2%). V parku na Nám. slobody sa vyskytuje 14 druhov drevín, najviac sú zastúpené pôvodné stromy (50%), v menšej miere introdukované stromy (36%) a introdukované kry (14%). Pôvodné kry sa tam nevyskytujú.

Porovnanie drevinového zloženia

V parku A. Bernoláka zo stromových drevín prevládajú nasledujúce druhy: agát biely (*Robinia pseudoacacia*), javor mliečny (*Acer platanoides*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*) a topoľ čierny (*Populus nigra*). Ide o pôvodné druhy, s výnimkou agáta bieloého, ktorý je introdukovaný, a zároveň aj inváznym druhom. Z krov majú najväčšie zastúpenie: tavelník van Houtteho (*Spiraea × vanhouttei*) a pajazmín (*Philadelphus × lemoinei*).

V parku na Nám. slobody prevládajú dva druhy stromov: pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum* L.) a brest väzový (*Ulmus laevis* Pall.). Brest väzový je pôvodný, pagaš-

tan konský je introdukovaný druh. V tomto parku, vzhľadom na jeho menšiu rozlohu, sa mnohé druhy zistené v parku A. Bernoláka nevyskytujú. Pre všetky dreviny sa stanovila aj ich spoločenská hodnota. Celková spoločenská hodnota stromov v parku A. Bernoláka bola 368 630,39 €, krov 1 321,66 € a lian 4,18 €, spolu 369 956,23 €. V parku na Nám. slobody dosahovala spoločenská hodnota stromov 89 824,73 € a krov len 20,92 €, spolu 89 845,65 €. Vyššia celková spoločenská hodnota drevín v parku A. Bernoláka korešponduje s jeho výrazne väčšou rozlohou a niekoľkonásobne vyšším počtom drevín (tab. 1).

* * *

Spoločenská hodnota, ako aj zoznam drevín v oboch parkoch boli relevantné pre r. 2006. Nie je vylúčené, že v budúcnosti sa situácia zmení, napr. vysadením nových druhov, výrubom poškodených, resp. starých stromov, alebo pribudnú prvky podporujúce rekreáciu, oddych a aktivitu detí.

Literatúra

- Kočiš, L.: Nové Zámky v minulosti a súčasnosti. Bratislava : Vydavateľské stredisko pri Krajskom pedagogickom ústave, 1967, 296 s.
- Kucman, P.: Dreviny vybraných parkov Nových Zámkov a aplikácia poznatkov do pedagogickej praxe. Diplomová práca. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2007, 85 s.
- Strba, A.: Nové Zámky Album. Prvé vydanie. Nové Zámky : Agentúra 22, 2006, 154 s.
- Szénássy, Á.: Nové Zámky – historické centrum. Prvé vydanie. Komárno : Komárňanské tlačiarne a vydavateľstvo, s. r. o., 1997, 16 s.

Mgr. Peter Kucman, Katedra zoológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Mlynská dolina B1, 842 15 Bratislava, kucman@fns.uniba.sk
Mgr. Blanka Lehotská, PhD., Katedra krajinej ekológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Mlynská dolina B2, 842 15 Bratislava lehotska@fns.uniba.sk